

Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства
та природокористування

**Фінансова та еколого-економічна
політика в умовах децентралізації
влади в Україні**

Частина 4

Монографія

Рівне - 2019

УДК 336.02:33.021:342.25
Ф59

Авторський колектив: Акімова Л. М.; Білоус Н. М.; Заячківська О. В.; Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С.; Кондрацька Н. М.; Котик О. В.; Ляхович О. О. Дзюба В.І.; Меліхова Т. Л.; Мельник Л. В.; Мельник Л. М.; Миськовець Н. П.; Подлевський А. А., Подлевська О. М.; Полінчук О. П.; Скаковська С. С.; Солодкий В. О.; Федина К. М., Стрільчук В.; Шило Ж. С.

Відповідальний редактор:

Л. В. Мельник, кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і економіки природокористування Національного університету водного господарства та природокористування.

Рецензенти:

Гривківська О. В., доктор економічних наук, професор ПВНЗ «Європейський університет» (м. Київ)

Мишук Г. Ю., доктор економічних наук, професор Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне);

Грицюк П. М., доктор економічних наук, професор Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне).

*Рекомендовано вченою радою Національного університету
водного господарства та природокористування.*

Протокол № 8 від 2 жовтня 2019 р.

Ф59 Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні : монографія / Л. В. Мельник, А. А. Подлевський, Н. М. Кондрацька та ін. : Частина 4. Рівне : НУВГП, 2019. 179 с.

ISBN

В колективній монографії висвітлено теоретико-методологічні аспекти формування фінансової та еколого-економічної політики управління просторовим розвитком України та її регіонів. Розкрито сутність державної політики доходів та реалізації споживчих інтересів населення, досліджено процеси вдосконалення корпоративних та земельних відносин, механізмів податково-фінансового регулювання регіонального розвитку, а також визначено галузеві особливості раціонального природокористування та забезпечення екологічної безпеки в умовах децентралізації влади в Україні.

Видання рекомендовано керівникам та фахівцям органів державного та регіонального управління, місцевого самоврядування, науковим працівникам, викладачам, аспірантам та студентам вищих навчальних закладів, а також широкому колу читачів.

УДК 336.02:33.021:342.25

ISBN

© Л. В. Мельник, А. А. Подлевський, Н. М. Кондрацька та ін., 2019

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2019

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Децентралізація в світлі економічного і соціального розвитку України	7
1.1. Збалансований розвиток як чинник ефективного зростання національної економіки	7
1.2. Концептуальні засади фінансово-економічної безпеки.....	16
1.3. Проблеми фінансування освіти в умовах децентралізації влади	25
1.4. Вплив децентралізації на розвиток регіонів	35
1.5. Державна політика України в напрямку реформ медичного обслуговування.....	49
Розділ 2. Бюджетна політика соціально-економічного розвитку країни	56
2.1 Кондрацька Н.М Державний борг в контексті фінансово-економічної стабільності України	56
2.2. Перспективи впровадження середньострокового бюджетного планування в Україні.....	66
2.3. Формування доходів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації	77
2.4. Місцеві бюджети регіональних центрів Українського Полісся в умовах децентралізації.....	85
Розділ 3. Вдосконалення ринкових відносин та формування фінансової інфраструктури	96
3.1. Напрями стабілізації банківської системи в умовах фінансової децентралізації	96
3.2. Банківський сектор України: сьогодення та перспективи розвитку.....	108
3.3. Блокчейн-технології як інструмент фінансової децентралізації	116
3.4. Оцінка стану іпотечного кредитування аграрних підприємств: регіональний та інституційний аспекти.....	125

3.5. Вплив та роль держави у впровадженні цифровізації в Україні.....	136
Розділ 4. Економічні аспекти управління природними ресурсами в умовах децентралізації	150
4.1. Розвиток багатоцільового екологічного комплексу як організаційно-господарської структури Чорноморського регіону в умовах децентралізації.....	150
4.2. Фінансово-екологічна безпека регіону та вплив на неї комплексної програми поводження з твердими промисловими та побутовими відходами.....	158
4.3. Фінансове забезпечення охорони навколишнього природного середовища.....	170

ВСТУП

З ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС було обрано напрямки та пріоритети подальшого розвитку. На підтвердження цього вектору прийнято Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», якою передбачено 62 секторальні реформи, серед яких чільне місце займає децентралізація.

Реформа децентралізації має великий потенціал для стимулювання розвитку регіонів та всієї країни. Разом із тим вона містить певні виклики, пов'язані як із перебігом її впровадження, так і з впливом на різноманітні сфери суспільно-політичного та соціально-економічного життя.

Метою політики в сфері децентралізації визначено: відхід від патерналістської моделі управління в державі; забезпечення спроможності місцевого самоврядування; побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні. Ключовими принципами, на основі яких має здійснюватися децентралізація в Україні, є принципи субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування.

Однак, незважаючи на те, що реформа триває понад 5 років, реалізація політики децентралізації в Україні має ряд слабких місць, а саме: неврегульованість питання внутрішнього поділу міст, що є вкрай важливим для організації управління великими громадами; суперечливість у визначенні прав членів територіальної громади, бюджетна децентралізація передбачає ширший спектр повноважень місцевих органів влади, ніж той, що є в центральних органах влади; місцеві органи влади не мають важелів і стимулів щодо збільшення надходжень до бюджетів; недосконалі інституційна і правова база міжбюджетного фінансування.

Питання удосконалення фінансової, економічної та екологічної політик розвитку громад сьогодні потребує значної уваги, тому звернення авторів до дослідження проблем фінансової та еколого-економічної політики в умовах децентралізації влади в Україні є актуальним із наукового і практичного досвіду. У монографії розкрито ряд проблем фінансування освіти в умовах децентралізації, досліджено концептуальні засади

фінансово-економічної безпеки, розглянуто основні напрями стабілізації банківської системи в умовах фінансової децентралізації, розкрито сучасні тенденції розвитку фінансового ринку, проаналізовано блокчейн-технології як інструмент фінансової децентралізації. Значну увагу приділено аналізу чинників впливу децентралізації на розвиток регіонів.

У монографії узагальнено результати досліджень, проведених професорсько-викладацьким складом кафедри фінансів і економіки природокористування Національного університету водного господарства та природокористування за темою «Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні» (0116U008149).

Матеріали вищезазначених досліджень використовуються у навчальному процесі при проведенні занять з дисциплін «Ринок фінансових послуг», «Аналіз господарської діяльності», «Формування місцевих бюджетів», «Інвестування», «Банківська система», «Бюджетна система», «Основи бізнесу», «Економіка регіону» тощо.

Монографія підготовлена колективом авторів, котрі досліджують проблеми фінансової та еколого-економічної політики в умовах децентралізації влади в Україні: Акімова Л. М. (3.2.); Білоус Н. М. (1.5); Заячківська О. В. (1.2); Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С. (4.3); Кондрацька Н. М. (2.1); Котик О. В. (2.3); Ляхович О. О. Дзюба В. І. (2.2); Меліхова Т. Л. (2.4); Мельник Л. В. (3.4); Мельник Л. М. (1.3); Миськовець Н. П. (3.5); Подлевський А. А., Подлевська О. М. (3.3); Полінчук О. П. (4.2); Скаковська С. С. (1.4); Солодкий В. О. (1.1); Федина К. М., Стрільчук В. (4.1); Шило Ж. С. (3.1).

Монографія розрахована на вчених, аспірантів та магістрантів, які досліджують вищезазначені проблеми з наукового напрямку фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні.

7. Поступове виведення з ринку фінансових послуг проблемних неплатоспроможних банків та банків, що порушують банківське законодавство і займаються відмиванням коштів.

8. З метою збереження довіри населення до банківської системи необхідна підтримка з боку Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

9. Підвищення банками власної капіталізації з метою забезпечення фінансової стійкості банківської системи України.

10. Удосконалення банківського регулювання, оптимізація валютно-курсової політики.

11. Поступове збільшення вимог щодо платоспроможності, ліквідності банків, впровадження систем і методів управління банківськими ризиками відповідно до вимог ЄС.

12. Посилення захисту прав кредиторів у частині надання їм права на придбання майна боржника, яке є предметом забезпечення за кредитним договором, у рахунок погашення його заборгованості.

Однак запропоновані заходи не сприятимуть стабілізації банківської системи без покращення інвестиційного клімату в країні, реформування судової системи, посилення заходів щодо ліквідації корупції. Стабільне функціонування банківської системи має зумовити перехід на якісно новий рівень фінансового регулювання і нагляду та забезпечити підвищення стабільності фінансово-кредитної системи вцілому.

3.2. Банківський сектор України: сьогодення та перспективи розвитку

На даний час банки є ключовою ланкою, котра живить суспільне господарство додатковими грошовими ресурсами. Сучасні банки не тільки торгують грошима, а водночас є аналітиками ринку. Вони найближчі до бізнесу, його потреб, змінної кон'юнктури. Отже, ринок неминуче робить банк основоположним, ключовим елементом економічного регулювання.

Розвиток економіки України та банківського сектору протягом 2014-2017 років виявився значно складним. Банківський сектор України переживає глибоку кризу, вихід з якої затягнувся. Причини необхідно шукати серед загальноекономічних тенденцій, таких як погіршення динаміки розвитку реального сектору економіки України, зменшення рівня реальних доходів населення та суб'єктів господарської діяльності, прискорення динаміки інфляційних процесів (особливо у 2014 році), девальвація національної валюти, а також військовим конфліктом та втратою територіальної цілісності тощо.

Дослідження основних тенденцій розвитку банківського сектору України привертають увагу багатьох вітчизняних та іноземних науковців й практиків, як Н. В. Данік, О. В. Дзюблюк, А. Я. Кузнецова, С.В. Науменкова, О. С. Реверчук, С. Ф. Черничко, О. В. Чуб О. К. Цапівєва та інші.

На думку ж О. Реверчука, поняття «банківський сектор» потрібно розглядати в контексті поняття «банківська система» як його елементної частини, як систему в системі, наприклад, у системі національної економіки. Банківський сектор з позиції системно-структурного аналізу – це сукупність банківських установ, які займаються банківською діяльністю на професійній основі, підпорядковуючись законодавчо встановленим нормам і правилам її ведення, внутрішня і зовнішня взаємодія між якими породжує багаторівневу економічну структуру¹.

Науковець О. Реверчук стверджує, що поняття «банківська система» і «банківський сектор» є синонімічними. На наш погляд, з такою позицією не можна повністю погодитись, оскільки банківський сектор, як стверджує науковець, є лише елементною частиною більш широкого поняття «банківська система». Як вважає О. К. Цапівєва, банківський сектор економіки є системою відносин із приводу функціонування ринку банківських послуг. З організаційно-економічного погляду банківський сектор представлений сукупністю банків та інших кредитних організацій, що надають

---

¹ Реверчук О. Банківський сектор та його структура в Україні. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2009. Вип. 19. С. 420-424.

банківські послуги і задовольняють потреби суспільства у кредитно-депозитарному і розрахунково-платіжному обслуговуванні². На її думку, банківський сектор як відносно самостійний компонент економічної системи з позицій внутрішньої організації має всі необхідні ознаки системи як єдності взаємопов'язаних елементів (банківська система). Методологічним фундаментом успішної діяльності банківського сектору (що одночасно є й умовою зростання всієї економіки), за твердженням цієї дослідниці, мають стати концепція системної організації банківської діяльності і відповідний підхід до управління банківською системою як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. У найзагальнішому варіанті економічна роль банківського сектору полягає в акумуляції та інвестуванні фінансових ресурсів усіх секторів економіки згідно з рівнем попиту і пропозиції на них, у забезпеченні руху товарних потоків грошовими³. Згідно з нею визначається характер взаємозв'язків між банківським сектором і економікою на регіональному рівні. Від того, наскільки ефективно виконують зазначену роль інститути, що представляють банківський сектор на окремій території, залежать щільність взаємозв'язку банківського сектору і регіональної економіки та результативність їх взаємодії.

Зазначимо, що протягом 2014-2018 рр. банківський сектор України зіткнувся з комплексом проблем, основна частина яких носить загальноекономічний характер, а частина – породжена невваженою політикою Національного банку України (далі – НБУ). Серед найбільш вагомих проблем банківського сектору можна виділити такі:

1. Значне скорочення кількості банківських установ. Станом на 01 березня 2019 року ліцензію Національного банку

---

² Черничко С. Ф., Черничко С. С., Пелехач І. І. Банківський сектор економіки України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2017. С. 182-189.

³ Акімова Л. М. Монетарна політика НБУ як основний регулятор економічної стабільності України. *Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні*. Ч-на 1 : кол. монографія / за ред. Л. В. Мельник. Київ : Кондор, 2016. С. 7-17.

України мали 77 банківських установ (в т. ч. 21 банк з іноземним капіталом) (табл. 3.3)⁴.

Таблиця 3.3

Кількість банків України, 2014-2019 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	31.03.2019
Загальна кількість діючих банків, в тому числі:	147	117	96	82	77	77
Державні	7	7	6	5	5	5
Іноземні	25	25	25	23	21	21
Комерційні	115	85	65	54	51	51

З початку 2014 року кількість функціонуючих банківських установ скоротилася на 70. Найбільше зменшення банківських установ відбулося, в 2015 році на 30 одиниць. Якщо згадати, то в 2014-2015 рр. економіка та банківський сектор України пережили найглибшу кризу з часів здобуття незалежності. Вона була спричинена структурними дисбалансами, що накопичувалися протягом останнього десятиліття, відсутністю належного регулювання та ефективного нагляду, а також військовим конфліктом та втратою територіальної цілісності.

Протягом 2016-2018 рр. у банківському секторі України спостерігається тенденція до зменшення кількості банків з іноземним капіталом: якщо станом на 01.01.2016 р. їх кількість становила 25, то вже у 2018 р. – 21. У подальшому можливе продовження тенденції щодо скорочення кількості банків з іноземним капіталом внаслідок виходу банківських установ з російським капіталом з українського ринку. У березні 2017 р. НБУ було запропоновано застосування санкцій щодо українських банків з російським державним капіталом на

⁴ Огляд банківського сектору. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/BS_Review_8-2018.pdf?v=4. (дата звернення : 18.05.2019 р.)

виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України⁵.

Крім того, за 2014-2018 роки значно скоротилася чисельність комерційних банків на 65 одиниць. У зв'язку з певною «нечистоюплотністю» у банківському бізнесі приблизно 45% від загальної кількості банків, які представляють приблизно третину активів вектору, було розпочато процедуру примусової ліквідації через їхню неплатоспроможність, причетність до діяльності, пов'язаної з відмиванням грошей, або непрозору структуру власності. З погляду впливу на ринок, цей досвід є унікальним і безпрецедентним у світовій історії банківського нагляду. Очищення призвело до тимчасової втрати довіри до банківської системи, що в кінцевому підсумку було неминучим. Проте болючий процес видозмінив українську банківську систему: тільки платоспроможні, повністю прозорі банки знайшли своє місце і право на життя на ринку.

2. Аналіз фінансових результатів діяльності комерційних банків в цілому по Україні за останні п'ять років свідчить про те, що доходи банків України зросли на 9251 млн грн., а витрати – на 37159 млн грн. В результаті на 01.01.2018р. банківська система отримала збиток у розмірі 26472 млн грн., який за період аналізу зріс на 25036 млн грн. (табл. 3.4).

Перевищення витрат на доходами призвело до збиткової діяльності, що, в свою чергу, вплинуло на негативні значення показників рентабельності активів та рентабельності капіталу. Проте, як можемо побачити із табл. 2, показники рентабельності у 2017 р. порівняно із 2016 р. зросли, хоча їх значення залишались від'ємним.

---

⁵ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 березня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» Указ Президента України №63/2017 / Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/632017-21474>. (дата звернення : 01.06.2019 р.)

Таблиця 3.4

Динаміка фінансових результатів діяльності банків
України за 2013-2017 роки

Назва показника	На 01.01.2014	На 01.01.2015	На 01.01.2016	На 01.01.2017	На 01.01.2018	Абсолютне відхилення 2017/2013рр.
Доходи, млн грн.	168888	210201	199193	190691	178139	9251
Витрати, млн грн.	167452	263167	265793	350078	204611	37159
Результат діяльності, млн грн.	1436	-52966	-66600	-159388	-26472	-25036
Рентабельність активів, %	0,12	-4,07	-5,46	-12,6	-1,94	-1,82
Рентабельність капіталу, %	0,81	-30,46	-51,91	-116,74	-15,96	-15,15

За останні три роки більшість банків першої групи отримали збитки або незначні прибутки. Так значні збитки на 01.01.2018р. отримали Промінвестбанк – 7656,0 млн грн., Укрсоцбанк – 3636,6 млн грн. Щодо Приватбанку із збитками у розмірі 22796,4 млн грн. (а питома вага цих збитків у сукупних збитках банківської системи України на 01.01.2018 р. становила 84%), то рішенням НБУ від 18 грудня 2016 р. його було націоналізовано.

Основні аргументи уряду та НБУ на користь націоналізації та подальшої підтримки Приватбанку – те, що банк є найбільшим в Україні та системоутворюючим, і його проблеми можуть завдати значної шкоди фінансовому сектору України в цілому. Водночас Приватбанк має понад 20 мільйонів клієнтів, зокрема вкладників, які можуть постраждати у разі банкрутства цього великого банку.

3. Враховуючи затверджений НБУ графік збільшення мінімального обсягу статутного капіталу банків, в подальшому

можна очікувати нових випадків самоліквідації комерційних банків в Україні. Адже, згідно з Постановою правління НБУ №242 від 07.04.2016 р. банки зобов'язані привести розмір статутного капіталу у відповідність до вимог Закону України «Про банки і банківську діяльність», а саме до розміру, не меншого, ніж: «120 мільйонів гривень - до 17 червня 2016 року; 200 мільйонів гривень - до 11 липня 2017 року; 300 мільйонів гривень - до 11 липня 2018 року; 400 мільйонів гривень - до 11 липня 2019 року; 450 мільйонів гривень - до 11 липня 2020 року; 500 мільйонів гривень - до 11 липня 2024 року»⁶.

4. Проблема зростання недовіри до банків є однією з найбільш актуальних на сьогоднішній день. Її сутність полягає в тому, що збільшення недовіри населення до банків внаслідок негативного емоційного фону та скорочення обсягу вільних ресурсів у населення і підприємств призводить до відтоку депозитів, що в свою чергу дестабілізує діяльність банків, ускладнюючи процес видачі кредитів та розрахунків за своїми зобов'язаннями. Окрім цього, зростання недовіри інвесторів може призвести до відтоку інвестицій у банківський сектор, результатом чого стане ускладнення процесу відновлення нормальної діяльності вітчизняних банків. На думку експертів, ця проблема спричинена як важкою економічною ситуацією в Україні, так і суперечливими діями Національного банку, коли фактично банківський нагляд не виконував свої прями функції¹.

Зазначимо, що за даними американського Інституту Геллапа лише 28% українців довіряють вітчизняним банкам та фінансовим установам. А 61% опитаних висловлюють недовіру усій банківській системі країни. Решта 11% не визначилися зі своїм ставленням. З таким показником Україна займає дев'яте місце серед країн з найнижчим рівнем довіри до банків.

5. За статистичними даними, протягом 2014-2015 років банки України втратили 15,6 млрд грн. депозитів в національній

---

⁶«Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України». Постанова Правління НБУ від 07.04.2016р. № 242 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0242500-16>. (дата звернення : 14.03.2019 р.)

валюти або 3,9%. Треба відзначити, що відтік депозитів у національній валюті фізичних осіб мав більш негативну динаміку і становив 64,6 млрд грн. або 25,5%. Ситуація з відтоком депозитів в іноземній валюті є ще складнішою у порівнянні з депозитами в національній, тому що на даний процес додатково впливають зовнішні фактори. Банківський сектор України протягом 2014-2015 років втратив 16,2 млрд дол. США або 55,1% всіх депозитів в іноземній валюті, наявних на початок 2014 року. Причому, на відміну від депозитів в національній валюті, депозити в іноземній валюті скорочувались протягом усього періоду, як з рахунків фізичних осіб - на 13,3 млрд доларів США або 60,5%, так і з рахунків юридичних осіб - на 2,9 млрд доларів США або 39,2%⁶.

Зазначене доводить існування значних проблем у розвитку банківського сектору країни, зокрема з ліквідністю та прибутковістю, що, своєю чергою, негативно впливає на забезпечення реального сектору економіки необхідними фінансовими ресурсами.

Отже, з метою підвищення фінансової стійкості банків України та забезпечення стабільності у вітчизняній банківському секторі, НБУ, як основному регулятору всієї банківської системи, у подальшому необхідно вжити ряд заходів щодо:

– активізації інвестування у інноваційний розвиток комерційних банків. Дві фінансові кризи (2008-2009 і 2014-2015 років), високий рівень проблемної заборгованості й низька прибутковість призвели до того, що банки останні десять років мало інвестували в нові технології. За винятком ПриватБанку і ще декількох банків, автоматизація банківського бізнесу перебуває на рівні середини 2000-х. Дослідження, проведене McKinsey і Finalta на замовлення НБУ на початку 2016 року, показує, що через недостатню автоматизацію банківська система працює з продуктивністю в 9,5 разів нижче, ніж у Великій Британії. Банки мають величезні витрати і на персонал, і на організацію процесів там, де у зарубіжних банків вже працюють роботи і штучний інтелект;

– проведення щорічного стрес-тестування банків та аналізу якості їхніх активів незалежними аудиторами. В подальшому НБУ повинен забезпечити повну прозорість діяльності та фінансового стану банківських установ⁷;

– для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загальноекономічну стабілізацію, повернення довіри до банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи.

Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів у короткостроковій перспективі та створить умови для прискороного розвитку банківського сектора України у майбутньому.

3.3. Блокчейн-технології як інструмент фінансової децентралізації

На сьогодні більшість вже розуміють, що завдяки своїм політичним, економічним і юридичним якостям блокчейн-технології перетворюються в новітні та безупинні інновації, здатні докорінно змінити більшість аспектів життя суспільства. Так, в основі досить популярної у світі криптовалюти біткойн є технологія блокчейн (англ. «blockchain», «block» – блок, «chain» – ланцюжок) – це багатофункціональна і багаторівнева інформаційна технологія, призначена для обліку різних активів. Ця технологія має безліч галузей застосування та охоплює без винятку всі сфери економічної діяльності. Серед них: фінанси, економіка і грошові розрубки, матеріальні та нематеріальні активи.

Блокчейн надає нові можливості для пошуку, організації, оцінки і передачі будь-яких дискретних одиниць.

---

⁷ Акімова Л. М., Акімов О. О. Влияние кредитования коммерческих банков на стимулирование экономического роста в Украине. *Украина и Беларусь: ресурсы предпринимательства* : монографія / П. Ю. Храпко и др.; под науч. ред. Л. Е. Совик. Пинск : ПолесГУ, 2017. С. 194.